

LIBRIS

We know
books

Ligia Ruscu

Schimbare

LIGIA RUSCU s-a născut în 1967 la Timișoara, unde a absolvit liceul „Nikolaus Lenau”. A studiat la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj, unde predă istorie antică și publică lucrări de specialitate, cum ar fi *Relațiile externe ale orașelor grecești de pe litoralul românesc al Mării Negre* (2002). Spre grozava surprindere a studenților săi, scrie și romane. A publicat, până în prezent, *O dimineață la vânătoare* (Editura Polirom, 2014), *O căutare* (Editura Polirom, 2017) și *Cantemir. Inorogul în labirintul neștiinței* (Editura Polirom, 2023), precum și o carte pentru copii, *Aventurile lui Aleodor* (Editura Curs, 2023, il. de Raluca Ionaș).

C A P I T O L U L I

1.

— Anni! Anni! Iar ai lăsat găleata în capul scărilor! De o sută de ori ți-am spus! Dacă mă împiedicam de ea și cădeam pe trepte în jos?!

— N-avem noi norocul ăla, răspunde ea, dându-și părul din ochi.

Îl poartă lung, în ciuda boscorodelilor lui Ftimie. Îl supără că una ca ea își poartă părul ca vreuna dintre faimoase. Îl mai supără că ar putea găsi vreun fir în mâncare. De parcă Laris i-ar îngădui ei să pună piciorul în bucătărie când gătește. Laris nu doarme noaptea de grijă că vreuna dintre rețetele ei de pește umplut sau de găluști cu prune și-ar putea găsi drumul spre alte bucătării și la următoarea Împărțire s-ar trezi în altă gospodărie, cu un domn mai puțin robit pântecului și mai inclinat să cerceteze cât de repede scade măsura țuicii în carafă. Sau, piară gândul, la bucătăria obștească a vreunei sădituri de *rud*.

— Și dacă mai zbieri așa, zice ea din josul scării, o să-l trezești pe Carameta și atunci ai pus-o, că sigur nu și-a făcut somnul. A gemut patul acela până către dimineață.

— Psssst! țistuie deznădăjduit Ftimie, vânturându-și amândouă mâinile, gata-gata să calce totuși în găleată.

Anni îl privește zâmbind cum se străduiește să coboare treptele și repede, și fără să tropăie. Asta nu-i e ușor nici în cele mai prielnice împrejurări, darmită dimineața la răsăritul soarelui.

— De ce? urmează ea fără să coboare glasul. N-am spus nimic ce nu știe deja toată casa. Băieții de la grajduri erau strânși sub cerdac și puneau rămășag de câte ori...

Ftimie ajunge lângă ea și o apucă de braț. E roșu la față, de grabă și de mânie. În alte zile, asta poate însemna îndatoriri mai multe, dar nu astăzi.

— Mai ține-ți gura! șuieră el. Anni vede broboane de sudoare pe fruntea cam înaltă și deasupra buzei de sus. Chiar vrei să ne dea afară?! Cu ce cap ne arătăm noi înaintea despărțământului atunci? Că avem așa puțin de lucru, încât ne îngăduim să ne petrecem nopțile pe sub cerdace, punând rămășaguri?

Ea își desprinde brațul.

— Lasă că nu ne dă afară, e prea leneș pentru asta. Sau măcar pe tine sigur nu te dă, pe tine te iubește. Nu chiar cât pe nevastă-sa de-a doua sau măcar nu în același fel...

Se ferește cu îndemănare de Ftimie și pornește pe scări în sus, după găleată.

— Și tu de fapt de ce te-ai pornit cu noaptea-n cap? îl aude în urma ei.

Anni e incredințată că el nu uitase ce-i spusese cu doar două zile în urmă. Nu era altul mai chițibușar ca Ftimie când era vorba de îndeletnicirile celor cârmuiți de el, mai ales cele care n-aveau, de fapt, nicio legătură cu el sau cu casa Carameta. Se întoarce, însă, politicoasă spre el.

— Azi e Împărțirea copiilor, îl lămurește ea răbdătoare, și vreau să văd dacă pe fratele meu Sofron îl primesc la oaste, cum visează el...

— A, da, mi-ai spus, zice Ftimie, cu aerul că smulge amintirea dintr-un sipet întunecat și plin de boarfe.

Anni dă să urce iar scările, dar din spate aude:

— Adu-mi aminte, tu înainte să vii la noi, unde-ai fost?

Se întoarce iar spre el, cu mâinile în șolduri:

— Crescătoare aici în oraș! Parcă ziceai să iau găleata aia...

Dar Ftimie vorbește înainte, de parcă n-ar fi auzit-o:

— Dar nu ți-a priit... sau nu le-ai priit tu lor. Și, înainte de asta, ți-ai făcut ucenicia... unde?

Anni e incredințată că Ftimie știe foarte bine și unde fusese ea Împărțită înainte, și ce fel de ucenicie făcuse. Îi răspunde cu un aer răbdător:

— La împletituri.

— A, la țesători. Dar nu te-au păstrat? Nu... Și... parcă ai și o soră?

— Tot la împletituri și ea, se grăbește Anni să răspundă întrebării nepuse, și acum e la câmp. Mama e la câmp pentru a treia oară, ucenicia nu mai știu unde și-a făcut-o, dar pot s-o întreb când o s-o mai văd, că dacă astăzi trebuie să înșir toată istoria familiei, nu cred că mai ajung. Și tata e la câmp, undeva în ținutul de soare-răsare, și mai am două verișoare în...

— Vezi să cureți bine camera de primire înainte să pleci, o oprește Ftimie și se întoarce spre bucătărie. Răsuște iar capul spre ea și zice moale: Dia să-i ajute fratelui tău să izbândească în ce-și dorește...

Și pleacă. Anni nu-i răspunde la urare. Urcă să-și ia, în sfârșit, găleata. Îl blestemă printre dinți pe Ftimie. Știe prea bine că asta-i răzbunarea lui pentru o mie de obrăznicii mărunte, pe care i le face în fiecare zi. Știe că la Împărțire toți copiii sunt deopotrivă – sau așa ar trebui să fie. În fapt, cum obștile sunt mici și mulți oameni se cunosc între ei, e aproape cu neputință ca Împărțitorii să uite cu totul că părinții și surorile unui băiat nu s-au învrednicit niciodată de nimic mai breaz decât să fie slugi în casă sau lucrători la câmp.

Coboară ocărând cu găleata și o târăște până la ușa camerei de primire. O deschide cu piciorul și tușește. Înăuntru, ferestrele sunt deschise, dar perdelele grele trase peste ele păstrează încă bine înăuntru aerul greu din noaptea dinainte. E mirosul de mâncare și băutură, care n-are cum să se risipească dacă nimeni n-a strâns resturile. E mireasma bețișoarelor pe care le foloseau ca să alunge țânțarii și alte înaripate, de parcă o pișcătură-două ar fi omorât vreodată pe cineva. E parfumul învăluit al doamnei, care pătrunde toată casa. Și, peste toate, greu și dulce, mirosul de *rud*, ars în cățui mari de aramă, o câtime nu mare, dar care în altă țară ar fi atârnat de două ori greutatea sa în aur.

Smucește perdelele de la ferestre și trage adânc aer curat în piept. Stomacul îi ghiorțăie cu înverșunare și Anni se întoarce spre una dintre mesuțele gingașe cu talgere și cupe. Vinul s-a răsuflat fără îndoială și

oricum nu se face să dubnească a băutură tocmai în dimineața asta. Cât despre mâncare, câteva dintre ciudățeniile astea poate nu s-au stricat încă, deși nu sunt hrană firească pentru oameni. Sigur, faimoșii sunt chiar ciudați. Ridică între două degete un fel de cornuleț din aluat care se spulberă în fășii subțiri și îl privește bănuitoare. Carne de crab, parcă așa auzise ieri de la cei care slujeau la masă. Carne de crab, limbi de canar, ficăți de balenă, nu mai știu nici ei ce să născocoască. Înghite dintr-o îmbucătură cornulețul. I se topește pe limbă, aproape nu apucă să-i simtă gustul, și înșfacă altul. Nu-i de mirare că sunt unii – destui – care se înghesuie să fie Împărțiți ca slugi și caută să prindă rădăcini în slujbă. Anni râde și își închipuie cum unul ca Ftimie, care și-a răsfățat ani de zile gâtulejul cu asemenea bunătăți ar fi nevoit să meargă la *rud*, de pildă, și să mănânce ce mănâncă toată lumea. Sigur că face pe el de frică de câte ori una ca ea amenință să-l supere pe stăpân. Căci mărunții hotărăsc câte slugi primește un faimos și care sunt ele, dar stăpânul poate cere, dacă dorește, să păstreze în slujba sa pe cineva care-i e pe plac.

Își șterge degetele de tunică și hotărăște că ea nu se va preface într-un iubitor de faimoși. (Oricum, soiul acestora e mult mai mărginit decât al celor care-i urăsc.) Strânge toate rămășițele de mâncare într-o farfurie mare, să le-o ducă la bucătărie. Aveau pesemne să se mire foarte. Anni nu ține minte ca vreunul dintre cei însărcinați să strângă în camera de primire după vreun chef dintr-acestea să-și fi împărțit prada cu cineva. Ea însăși n-a prins azi norocul ăsta decât pentru că s-a sculat cu noaptea-n cap. Și, dacă n-ar fi fost Împărțirea astăzi, își zice ea începând să scuture cuverturile scumpe de pe lavițe, și ea ar fi făcut precum ceilalți, care dormeau cu toții tun fiindcă își petrecuseră jumătate din noapte pândind de afară la ce se întâmpla în camera de primire.

Face covoarele sul, să le scoată afară să le scuture, și bagă de seamă o pată întunecată în colțul unuia dintre ele. Trebuie să fi fost vin. Îl blestemă cu sete pe cel care îi dădea de lucru în felul acesta. Va fi fost unul dintre muzicanți, ei sedeau în colțul ăsta, pe covoare, și-și puneau blidele și cupele de-a dreptul pe jos. Erau veniți din țara Bukhor, erau tineri cu toții și veseli și știau niște cântări de-ți era cu neputință să rămâi așezat auzindu-le. Aseară, și ea, și celelalte slugi se bățăiseră de parcă i-ar fi pus cineva. De mirare cum Carameta și nevastă-sa pot sta liniștiți seara

întreagă. Oare pentru ce pune Carameta la cale petrecerile astea, care sunt gândite pentru răstimpul de făcut curte? Felul cum îmbuibății înțeleg să-și pună la cale căsniciile, urmează Anni în sine, frecând cu înverșunare pata de vin, oricum e caraghios din cale-afară, dar să te mai porți la jumătate de an de la căsătoria a doua ca și cum ai fi un băietan îndrăgostit e prea de tot.

Strânge toate blidele și cupele și le duce la bucătărie. Laris, cu ochii bleojdiți de somn, frământă aluat pentru chiflele de dimineață. Se încruntă la Anni și îi arată unde să-și lase povara. O îndrumă spre un colț de masă pe care sunt așezate bucatele pentru slugi. Mănâncă niște pâine cu brânză și se uită cum ajutoarele de la bucătărie, doi băieți slăbănogi numai coate, nas și urechi, fac să se topească cât ai clipi orice rămășiță de mâncare de pe talgere. Apoi, socotind netrebuincios să-l mai tulbure pe Ftimie, care poate s-ar gândi să-i mai găsească ceva de lucru, își schimbă încălțările și pornește.

Coboară strada largă și umbrită, pustie la ora asta timpurie. Lespezile frumos cioplite din piatră de culori felurite alcătuiesc triumphiuri, dreptunghiuri, vrejuri și stele, deosebite pe mahalale, ca și cum îmbuibății ar avea nevoie de ajutor ca să-și găsească casele. Anni țopăie într-un picior de pe o lespede roșie pe alta, ocolindu-le pe cele albe. În capătul străzii aproape se ciocnește de unul dintre cântăreții de aseară. Își scoate dinaintea ei șapca ciudată, de felul celor pe care le poartă toți străinii ăștia – de ce să-ți dai osteneala să porți ceva pe cap numai ca să ai ce scoate? Poartă pantaloni, ca femeile, doar că largi în loc să fie strânși pe picior. Anni crezuse în seara dinainte că doar în cinstea petrecerii se îmbrăcaseră așa ciudat. El îi zâmbește într-un fel care nu mai are nevoie de lămuriri. Îi răspunde la binețe, dar fără să suradă. Par oameni plăcuți, dar Anni se îndoiește că lui Lias i-ar plăcea zâmbetul acela. Nu că Lias i-ar fi stăpân în vreun fel, dar, până una-alta, încă n-are poftă să se certe cu el.

Cotește pe alte două străzi, la fel de curate și liniștite ca a ei, și ajunge în piața Sfaturilor. Șase oșteni păzesc intrarea în clădirea sfaturilor reunite, îmbrăcați în straie de un negru desăvârșit și cu armele sclipind în soare. Stau cu toții neclintiți, ca săpați în piatră. Anni nu se apropie de ei, doar copiii – și străinii – fac tot felul de schime înaintea ostașilor, ca să vadă dacă-i pot împinge să-și miște măcar ochii. Se întreabă, totuși,

ce se face unul dintr-ăștia dacă vreo pasăre, înșelată de nemișcare, îi face pocinogul. Piața e aproape pustie și ea, doar vreo două slugi o străbat cu pas grăbit. Se oprește o clipă, să bea o gură de apă din fântâna din mijlocul pieții. Îl salută cu două degete ridicate pe Catrin, care păzește fântâna de sus, cu ochii ațintiți în zare, cu mâna de aramă încleștată pe o sabie așîderea. Ea și Catrin sunt prieteni vechi. Îi dăruise, chiar în prima seară când venise ca slugă, o împletitură frumoasă din flori roșii. Împletitura o lucrase Sima, care era pe atunci ajutoare la bucătărie, și tot Sima o îndemnase să se cațere să i-o atârne lui Catrin de gât. Nu știa pe atunci, cum știe acum, la care ceasuri trece straja prin piață, în schimb, putea să fugă foarte iute. Iar Sima își primise răsplată mai târziu.

Străbate piața și cotește la dreapta, spre poarta Târgului de Arbori. Strada largă pe care coboară se îngustează deodată, se preface într-o ulicioară. Anni face un salt, ca să nu calce pe un șir de pietre zgrunțuroase care se ridică în drum de-a curmezișul. Încurcă grozav căruțele care trec pe-acolo, dar sunt păstrate cu grijă. Ele însemnează calea zidului care odinioară despărțea orașul faimoșilor de cel al mărunților. A fost dărâmat ultima dată când oamenii din țara Dasos și-au spart capetele unii altora. Anni nu mai știe bine când a fost asta, demult, acum vreo două sute de ani. Povestea zice că mărunții s-au năpustit asupra porții prin care se pătrundea pe atunci în orașul faimoșilor. Mai zice povestea că pieriseră atâția, încât, dacă strângi în pumni pământ luat de aici, îți rămân palmele înroșite de sânge. Anni încercase asta odată, dar singurul lucru care îi rămăsese pe palme era ceva care mirosea a ud de capră. Oricum, de atunci nu se mai află nicăieri în țara Dasos ziduri între faimoși și mărunți; și, tot de atunci, slugile faimoșilor sunt alese de mărunți și dintre mărunți, și uite-așa a ajuns ea să slujească la Carameta. Să mai zici că nu se află soartă pe lume.

În partea asta a orașului, partea mărunților, în loc de case mari și răsfirate în mijloc de grădini, se înșiră ziduri înguste și înalte, mărgininând umăr la umăr ulițele strâmte. Ulițele sunt pline de lume care-și vede de treabă. Un băiat cam costeliv, ars de soare și doar pe jumătate îmbrăcat, mână cu o nuia un cârd de capre. O femeie cu un prunc în brațe stă la povești în pragul casei cu o alta, care duce un copilăș de mână. Cel mic își scapă căluțul cioplit din lemn și deschide gura mare ca să zbiere. Anni ridică jucăria de pe jos și i-o vâra în mâinile grăsulii. Copilul închide gura

și dă capul mult pe spate, să se uite la ea ca la un munte. Anni îi ciufulește părul întunecat și trece mai departe. Doi bătrâni au zgâriat în praful drumului tabla pentru un joc de *prinde iepurele* și sunt pierduți pentru lume. O babă știrbă și rea de gură înșiră răutăți de pe margine, dar ei n-o iau în seamă. Un ciubotar, șezând în pragul prăvăliei, împletește o pereche de sandale. Îl ține de vorbă o femeie între două vârste, îmbrăcată în albastru, cu două catastife cam răpciugoase în brațe, de la unul din despărțăminte, și care, fără îndoială, ar fi trebuit să se afle în altă parte. În fața unei case, dintr-un ulcior spart se întinde o baltă de lapte. Dinăuntru se aud strigăte de necaz. De după un zid înalt răzbat zbierete ascuțite, semn că acolo se află un lăstăriș pentru cei mai mici de vârsta Împărțirii. O femeie și un bărbat, la ferestre de pe părți dimpotrivă ale uliței, întind o sfoară pentru rufe. Anni o cunoaște pe femeie și-i face semn cu mâna. De altfel, îi cunoaște pe mulți dintre cei de față și schimbă binețe și glume cu ei. Ai zice că o slugă de casă mare, purtându-și straietele cafenii, n-ar prea avea prilejul să-și facă de lucru prin partea asta a orașului, așa de departe de casa Carameta, dar nici ea nu e o slugă oarecare.

Ajunge la poartă. O păzesc oșteni aleși anume, înalți și voinici, mai mare dragul să te uiți la ei. Anni face asta câțeva vreme, pășind cât poate mai încet, dar niciunul dintre ei n-o ia în seamă. Ca și cei de la clădirea sfatului, nu le aruncă nicio privire trecătorilor. Tunicile alb cu verde și armele argintii sclipesc în soare. Se întreabă dacă oștenii ar rămâne tot așa de neclintiti dacă le-ar trece pe dinainte careva dintre rudele lor.

De la poartă începe drumul care străbate spre soare-apune toată țara și sfârșește tocmai la Târgul de Arbori, unde au îngăduință străinii de peste mări să vină să cumpere *rud*. Anni se uită lung la drum. Într-o zi are să pășească și ea pe el. Are să meargă până la capătul țării, unde se află oameni cu straie ciudate și vorbe neînțelese, oameni care aduc cu sine mărfuri cum nu s-au mai văzut, mirodenii și vopsele, și animale, și nestemate, și băuturi. Nu că ar avea ea treabă cu băuturile. Oameni cu obiceiuri ciudate se întâlnesc în afara țării Dasos, în țările acelea unde se află, zice-se, robie, și femeile sunt ținute în casă și oprite să ia parte la treburile de obște, oare asta cum o fi? Și după aceea are să urce pe o corabie, are să treacă marea și are să vadă cu ochii ei țările acelea care sunt atât de străine de țara Dasos. Și are să aibă peripeții în țările acelea, are

at treacă prin utămplări de mirare, totul va fi altfel decât în țara Dasos, unde știi dinainte ce-o să ți se întâmple: Împărțire, ucenicie, Împărțire, muncă obștească, muncă pentru sine, de la naștere până la moarte...

Se oprise să chibzuiască la acestea. Cineva o ghiontește zdravăn în șale. Drumul s-a umplut de lume care se revarsă pe poarta larg deschisă. Cei mai mulți se îndreaptă, ca și ea, spre câmpul Împărțirii aflat la mică depărtare de poartă. Anni nu se alătură, însă, niciunuia dintre pâlcuri. Vrea să-și păstreze toată luarea-aminte pentru Sofron. De-asta o pornește de-a lungul gardului puțin înalt, care îi desparte pe privitori de cei ce urmează a fi Împărțiți. Își găsește un loc spre capătul din stânga al gardului. Asta înseamnă că e puțin mai departe de locul unde vor șede Împărțitorii, pe podina deja ridicată, cam la mijlocul câmpului. Dar gardul nu e drept, ci arcuit, și asta îi îngăduie să vadă și să audă destul. Dincolo de el, câmpul nu mai e îngrădit, doar mărginit de un șir de tufe și copaci. La cele două capete ale gardului stau efori în straie cenușii, cu băte scurte în mâini. Nu par prea încordați, nu se așteaptă să aibă de-a face cu nimic mai rău decât vreo mămică arzând să-și ocrotească odorul de oamenii răi. Bătele le sunt însemn de rang, nu arme. Nu că n-ar avea poftă să le folosească. Se pierde câteva clipe în gânduri, închipuindu-și ce ar face ea cu băta dacă ar fi efor. Dar n-are ea sorți de izbândă pentru așa ceva. Prea sunt aleși cu grijă.

Încet, locul se umple și Anni se vede înconjurată de lume, chiar și în locul ferit pe care și l-a ales. În partea dinspre poarta orașului se iscă freamăt. Oamenii se dau laoparte. Sosesc Împărțitorii. Anni, ca toată lumea, se ridică pe vârfuri și întinde gâtul să-i vadă. Ei se îndreaptă spre podină cu pas măsurat. Sunt trei, doi bărbați și o femeie. Pe femeie Anni n-o cunoaște. Nici nu-i de mirare, poartă straie ostășești și impletitura de panglici de la mâneci o arată a fi de rang înalt. Nu știe să spună mai mult de atât. Deci pe femeia asta, mai cu seamă, o să trebuiască s-o înduplece copilul ca să-l ia la oaste. Anni se apleacă încă puțin peste gard, privind-o cu luare-aminte. Are o față ca o secure și o uitătură de se acrește laptele. Anni se lasă înapoi și se bucură că nu trebuie să se afle azi printre cei Împărțiți. Deși nici acum nouă ani nu fusese prea grozav. Pe ceilalți doi îi știe, deși nu pe nume. Cel voinic, îmbrăcat în roșu, e de la despărțământul pentru *rud*. E om cumsecade și Anni e incredințată că ultima

dată când s-a cerut la *rud* a încercat s-o ajute. Femeia aia pizmașă care întocmea hârtiile și care i-a pus atâtea întrebări neplăcute, ea trebuie să fi fost... Al treilea, care îndrumă treaba de azi, e un ipochimen unsuros și mincinos, de la despărțământul pentru Împărțire.

Îi aduc pe copii. Nu-s prea mulți anul ăsta, vreo treizeci să fie. Nu se află printre ei niciun copil de oștean, cei care pot fi Împărțiți oriunde, numai la oaste nu. Intră grămadă, vârați unul într-altul, și încearcă din răspuțeri să nu arate cât sunt de speriați. Anni se trezește zâmbind la ei. Oamenii din preajmă le fac semne copiilor, o femeie țipă numele unuia, cineva o face să tacă, lumea râde. Uite-l și pe Sofron. E ceva mai scund decât cei mai mulți dintre băieții din jurul lui și smocul de păr negru, care de obicei îi cade în ochi, e tuns scurt, aproape de pielea capului. Nu se uită spre ea, doar, neclintit, spre podină. Anni atinge pe sub tunică talismanul împotriva deochiului și rostește în gând o rugăciune scurtă către Numa. Doi crescători, îmbrăcați în verde, se învârt în jurul copiilor și îi așază în rânduială, cu fața spre podină și spatele spre oameni. Unsurosul de la Împărțire, fără să se ridice de pe scaun, începe să vorbească. Bate un vânt ușor, care-i zdrențuiește cuvintele. Anni oricum nu-l ascultă. Își aduce aminte cum fusese acum nouă ani, la Împărțirea ei, și cât îi fusese și ei de frică. Umblau tot felul de povești despre Împărțire și urmările ei, care mai de care mai fioroase, și, dacă întrebai pe vreunul dintre cei mari, se mulțumeau să zâmbească sau să te mângâie pe cap și să-ți spună să nu-ți faci atâtea griji, păi, cum să nu-ți faci?!

Unsurosul încheie și în îngrăditură pătrund, dinspre oraș, niște oameni care poartă coșuri acoperite. Crescătorii îi răspândesc pe copii de-a lungul câmpului, tot cu fața la podină, dar lăsând între ei loc de patru sau cinci pași. Când sfârșesc, câmpul e împărțit în mici ostroave cuprinzând fiecare câte un băiat sau o fetiță așezați de-a dreptul pe iarbă. Cei cu coșurile trec printre ei și le dau câte ceva fiecăruia.

Prima încercare, știe Anni, e de îndemânare. Lucru firesc, își zice ea cu înțelepciunea vârstei, dată fiind însemnătatea *rud*-ului și grija cu care trebuia cioplit atunci când îl despărțeau de lemnul obișnuit de *arcar*, și se strâmbă amintindu-și cum la vremea ei nu izbutise să plâsmuiască din lut ceva care să semene măcar a oală. După asta, nici vorbă nu mai putuse fi să se ceară la *rud*. Mijește ochii, să vadă ce primesc copiii. De bună

seamă, orice altceva în afară de a ciopli în lemn, asta știe oricine care a trecut de doi ani. A, de data asta sunt fire groase, de culori multe. Trebuie să împletească ceva – sigur, uite că le dau și câte un izvod după care să se ia. Asta o să dureze. Pe masa Împărtitorilor se află un ornîc cu nisip pe care îl întoarce femeia de la oaste, uitându-se urât la copilul cel mai apropiat de ea. De unde se află, Anni nu poate vedea fețele copiilor, dar spinările lor arată cât sunt de încordați. Din Sofron se vede doar un smoc de păr, e ghemuit aproape cu nasul în pământ. A fost un timp, demult, când fetele se arătau mai îndemnatice decât băieții la asemenea îndeletniciri, căci a scoate *rud*-ul din lemnul mâncat de boală al *arcar*-ilor cere dibăcie, migală și răbdare. Asta a fost demult, pe vremea când *rud*-ul de-abia își dobânda însemnătatea, pe vremea când băieții și fetele, bărbații și femeile, aveau îndeletniciri deosebite, așa cum se zice că se întâmplă în afara țării Dasos. Astăzi, sigur, nu mai e așa, și îndemnarea femeilor la cioplit a stat la temelia slobozeniei de care se bucură ele în țara Dasos. Anni privește la o fetiță care izbucnește în plâns pentru că și-a încurcat firele și nu izbutește să le descurce. Unul dintre crescători se apropie de ea îndată, îi vorbește liniștitor, o mângâie pe cap. Desigur, n-o ajută. Oamenii de la gard vorbesc între ei cu glas scăzut. Își dau cu presupusul despre următoarele încercări. De fapt, nimeni nu știe nimic sigur. Încercările sunt cunoscute numai de cei trei Împărtitori. De obicei sunt patru încercări, dar au fost și ani când le-au dat doar trei. Oricum, sigur e că vor fi încercate îndemnarea, ținerea de minte, îndrăzneala și simțul de obște.

Câte unul, copiii își încheie treaba. Pe rând, se ridică de la locul lor și își duc împletiturile dinaintea Împărtitorilor, care le cercetează cu luare-aminte. Un grămătic, așezat cu picioarele sub el, le ține socoteala. Sofron e printre cei dintâi. Cât de bună treabă a făcut, însă, Anni nu poate vedea. Fetița care plângea e printre ultimii, dar își ține bărbia ridicată. Lui Anni îi vine să-i strige: Nu te lăsa la el!, dar se înfrânează.

Urmează a doua încercare. Copiii sunt trimiși mai departe de podină, spre gard. Fiecare copil e chemat înaintea Împărtitorilor, care îi arată ceva așezat pe masă înaintea lor și acoperit cu o pânză. Copilului i se îngăduie câteva clipe să se uite la ce se află dedesubt, pânza e așezată la loc și copilul trebuie să spună întocmai ce a văzut.

— Ce au acolo? întrebă Anni către nimeni anume.

— Frunze, îi răspunde totuși cineva, un glas de bărbat. Frunze de la tot felul de copaci și de la tufe, frunze proaspete și frunze veștede, frunze întregi și frunze rupte, chiar frunze bolnave, trebuie să le poată înșira și să recunoască de la ce copac vine fiecare...

Dă din cap. Pe vremea ei fuseseră pietricele colorate, dar pietre scumpe să fi fost, și tot nu i-ar fi ajutat.

Încercarea merge destul de încet. În jurul ei, oamenii se așază, unii și-au adus pături, se alcătuiesc pâlcuri. Își scot de prin desagi ce și-au adus de-ale gurii. Anni se încruntă cu ciudă. A plecat cu atâta grabă din casă, că nu și-a luat nimic de mâncare. Și știa c-o să fie o zi lungă. Se întoarce cu spatele la ei și privește cu multă hotărâre în spinarea unui băiat roșcat, care îi spune Împărtitorului celui cumsecade ceva, însoțit de multe fluturări din mâini. Femeia de la oaste îl ascultă grozav de încruntată, unsurosul cască.

În sfârșit, în sfârșit încercarea se încheie. Copiii sunt îndemnați să se întoarcă la locurile lor dinainte. Crescătorii sunt iar printre ei, mânăndu-i cu blândețe. Cei mari își strâng pledurile, își scutură firimiturile de pe buine și se întorc la gard. Cei trei Împărtitori își vorbesc, cu capetele apropiate. Dinspre șirul de tufe apare un urs.

Anni cască ochii la el, nevenindu-i să creadă. N-a văzut în viața ei asemenea fiară. Știe că mai trăiesc urși în munți, nu mulți, dar n-a auzit niciodată să fi cutezat vreunul să coboare până la oraș. Ursul aleargă ușor de-a curmezișul câmpului, spre podină.

Acum l-au văzut cu toții. Se ridică o furtună de zbierete. Zbieră copiii din îngrăditură, zbieră părinții din afara ei. Copiii o rup la fugă care încotro. Cei mai grăbiți ajung la gard și dincolo de el. Vreo câțiva, trei sau patru, se aruncă spre podină, de pe care Împărtitorii au coborât prevăzători, și se așază între ea și urs. Un băiat a pus mâna pe un băț lung – oare unde l-o fi găsit? – și se repede înaintea ursului, răcnind. Ursul, zapăcit de hărmălaie, se oprește, se ridică în două labe, arătându-și pieptul și pantecele mișos. E mai înalt bine decât un om. Îl cântărește parcă pe băiat, se lasă la loc în patru labe și pornește încet spre el.

Anni se aruncă spre gard. Îl caută din ochi pe Sofron. Îl văzuse sărind în picioare, laolaltă cu toți ceilalți, dar în vânzoleală l-a pierdut. Dă la o

parte, aproape îmbrâncind-o, pe o femeie care își întinde suspinând brațele peste gard, către băiatul roșcovan de mai adineaori. Își lungește gâtul, să vadă peste capul unei fetițe. Și îl zărește.

Sofron, singurul din toată turma de copii, s-a așezat la loc pe iarbă și stă nemișcat.

Ia uite copilul, a înghețat de spaimă, își zice ea. Pune piciorul pe lătețul cel mai de jos al gardului și dă să-l încalcece. O mână i se încleștează grosolan pe încheietură.

— Stai la locul tău, proasto, mârâie bărbatul cu care vorbise mai înainte.

Anni se scutură de mâna lui, dar pășește înapoi. Vede ce n-a văzut mai înainte. Din loc în loc, de-a lungul gardului, sunt efori, bărbați și femei, care fac ce făcuse cel de lângă ea. Îi împiedică pe oameni să sară gardul și să-i ajute pe copii.

— Îi urâsc când fac asta, zice ea cu glas liniștit. Și, când bărbatul se întoarce spre ea: Când amestecă mai multe încercări într-una. Asta cu ursul bănuiesc că ține loc de ultimele două?

— Așa cred, răspunde el. Lor – face semn din cap spre efori – nu le-au spus ce se întâmplă, doar să aibă grijă să nu treacă lumea gardul încolo. Și, privind la un copil care suspină prins de tunică unei femei, n-a zis nimeni că nu se poate trece încoace... Cei mai mulți dintre ăștia – arată cu bărbia spre copii – nu voiau la oaste oricum.

— Câți vrea oastea să ia de data asta? întrebă ea.

— Numai trei. Și foarte bine că nu vrea mai mulți. Nu suntem în război, nici n-o să fim prea curând, și ca să-i speriem pe ce vecini avem, e destulă câtă oaste este. Nici împăratul Bujor, nici bukhorienii n-au de gând să pornească asupra noastră.

Anni ar vrea să se opună zicând că astăzi, fără îndoială, n-avem dușmani puternici, dar dacă n-avem grijă de oaste, or să se ivească. Dar altceva vrea să știe mai tare.

— Care crezi c-or să fie ăia trei?

Bărbatul își mângâie bărbia.

— Ți-a bățul sigur. Ce i-a putut trece prin cap, să sară la urs de unul singur! Careva dintr-ăștia care au sărit să-i apere pe împărțitori, deși nu știu cum or să-i aleagă, că și despărțământul treburilor dinlăuntru o să vrea oameni peste vreo câțiva ani. Și...

Arată spre Sofron, care tot mai ședea nemișcat.

— Or să vrea să afle ce-a fost în capul ăstuia. Rumeguș pesemne, deși mai știu?

Anni se îmbătoșează.

— Ți-a fratele meu, și are gânduri deștepte în cap, nu rumeguș!

Bărbatul parcă ar vrea să mai spună ceva, dar se răzgândește.

Dintre tufe a ieșit un om îmbrăcat în straie verzi și pământii, încât abia îl deslușești prin frunziș. Duce la buze un fluier mic argintiu și suflă în el. Ursul își oprește înaintarea și pornește spre el într-o goană uimitor de ușoară pentru un animal atât de greu. Se ridică în două labe și îl cuprinde pe om cu brâncile. Mormăie fioros și își freacă botul de umărul său. Omul îl mângâie, îl scarpină după urechi. Se desprinde, scoate de undeva un fagure de miere și i-l dă. Ursul se așază gospodărește în fund, cu picioarele întinse, și începe să clefăie fagurele, lingându-și labele.

Estimp, cam toată lumea își dăduse seama ce se întâmpla, de fapt. Copiii se întorc la locurile lor, unii încântați, cei mai mulți rușinați. Cei de după gard se ogoaie și ei, se iau în derădere unii pe alții. Împărțitorii se așază pe scaunele lor de pe podină și își vorbesc cu glasuri scăzute, foșnind din hârtiile pe care le-a întocmit grămăticul. După o vreme, se îndreaptă și cer liniște. Femeia de la oaste e prima care vorbește. Glasul îi sună ca al unei ciori triste. Spune că vor alege trei oameni pentru oaste în anul acesta. Primul e – desigur – băiatul cu bățul. E întrebat de unde îl avea. Îl văzuse mai devreme zăcând în iarbă, pesemne îl uitase careva când făcuseră gardul.

— Dacă l-a văzut, zice ea încetișor către bărbatul de lângă ea, tare ageri ochi mai are, iarba e destul de mare. Afară de asta, ar fi singurul băț din tot gardul care-i ascuțit la amândouă capetele...

Bărbatul o privește mirat, apoi dă din cap.

— E plin pe-aiici de oameni cu ochi ageri, văd.

Anni ridică din umeri.

— Sigur, s-ar putea și să greșesc...

Se lasă câteva clipe de tăcere. Pe podină, femeia de la oaste arată pentru care pricini alege, dintre cei patru copii care se aruncaseră în ocrotirea Împărțitorilor, doar pe unul, o fetiță. Din câte înțelege Anni, pricina pare a fi că așa îi place ei.

— Pe de altă parte, zice bărbatul, atât de încet, că Anni trebuie să ciulească urechea, am auzit zicându-se că băiatul ăsta are un frate mai mare în oaste, destul de sus în rang...

— Asta nu se poate, zice ea fără să coboare glasul. Doar ai auzit-o -- face semn cu mâna spre femeia de pe podină --, toate astea se fac pentru mai marele bine al oastei și, prin urmare, al țării Dasos!

Bărbatul îi zâmbește strâmb.

— Cu atâta istețime, tare mă mir că n-a găsit nimeni de cuviință să te pună la treburi mai folositoare decât să le freci podelele ăstora.

Anni își netezește poalele cafenii.

— Asta numai din pricină că ăștia de pe la despărțăminte nu bagă de seamă decât ce li se vără de-a dreptul sub nas. Dar, într-una dintre zilele astea, o să vezi pe locul înaintestătătorului soborului un chip ce ți-e de-acum cunoscut și ai să auzi numele Anni slăvit ca pildă de înțelepciune, de hotărâre, de chibzuință și de...

— ...lipsă de îngâmfare fără îndoială, urmează bărbatul, prietenos de data asta. Mă bucur că am apucat să te cunosc și să-ți aflui numele înainte să ajungi pe asemenea amănunțuri înălțimi și să nu-i mai cunoști pe cei mici și umili...

— Numele, zice ea, ți l-am spus ca să nu trebuiască să-ți dai osteneala să-l afli singur. Asta, dată fiind faima eforilor noștri, te-ar fi ostenit prea tare. Unde mai pui că ți l-am dat pe degeaba, fără să cer nimic în schimb. Cât despre trufie, sunt cu totul lipsită de așa ceva, întrebă pe oricine. Mi se întâmplă chiar să stau de vorbă cu îmbuibații fără să-i pun la locul lor, așa cum li se cuvine.

Bărbatul nu mai zâmbește.

— Și eu care te laudam pentru agerime. Cred că poți deosebi un veșmânt cenușiu de unul de altă culoare?

Anni ridică ochii spre cerul fără nori.

— Numa să ne ferească de oamenii care se cred deștepți. Avem, ca-revasăzică, un om care poartă haine obișnuite și n-are bătă. Dar știe tot ce e de știut despre Împărțirea de anul ăsta, lucruri pe care puțină lume din adunarea asta le știe, și chiar despre neamurile copiilor, dar el nu e efor, desigur, doar îi place să facă pe grozavul înaintea fetelor.

El scutură din cap.

— Aici ai dreptate, trebuia să mai și tac. Dar tot nu sunt efor, doar se întâmplă că mai știu și eu câte ceva...

— Fără îndoială, încuviințează ea cu multă încredințare. Că doar oamenii care mai știu și ei câte ceva, n-au altă treabă decât să le împărțască unuia care nu e nici efor, nici altceva de seamă. Sigur, așa sunt ei, bucuroși să spună ce știu primului venit...

— N-am spus asta, îi taie vorba bărbatul.

Anni îl ațintește cu o privire limpede și plină de nevinovăție. Bărbatul îi răspunde cu o schimă care izbutește să amestece zâmbetul și încruntarea.

— Prost mai sunt, șoptește ca pentru sine, apoi puțin mai tare: Sunt de la despărțământul pentru legătura cu faimoșii.

— A, zice ea, rotind ochii peste foiala de omenire din jurul lor. E de înțeles, doar e plin de îmbuibați aici.

— Sunt ca tine, răspunde el. Am zi liberă.

— Să știi că eu am muncit de dimineață, chiar dacă ți se pare că-s așa odihnită. Dacă zici că ești ca mine, înseamnă că lucrezi și tu în zi liberă?

— Treaba mea începe abia de mâine, zice el. Se întoarce din surghiun un anume Atanas apo Palaga și am sarcină să stau cu ochii pe el.

Anni se încruntă. Palaga era unul dintre neamurile cele mai vechi și mai renumite din țara Dasos. Își amintește, însă, ca prin ceață, de o poveste în legătură cu ultimul vlăstar al neamului, o poveste rușinoasă, parcă. Oricum, n-are ea răgaz de poveștile îmbuibaților.

— Aha! Am știut eu! Degeaba umbli să mă aburești cu despărțământul pentru faimoși! Asta-i însărcinare de efor toată ziua!

— Nu, n-am decât...

— Taci, îl țistuie ea.

Se apleacă peste gard. Un crescător îl îndeamnă pe Sofron să se apropie de podină. Copilul se oprește la trei pași de masă și ridică fruntea spre Împărțitori. Cei trei rămân câteva clipe în tăcere.

— Cum te cheamă? îl întreabă femeia aspru, deși numele trebuia că se găsește pe hârtiile dinaintea ei. Copilul răspunde cu glas limpede, lesne de auzit în toată adunarea:

— Sofron al Delfei și al lui Xeno!

Anni zâmbește ușor. Pe Xeno nu l-a văzut de câțiva ani, deși lucrează fără întrerupere la *rud* tot în ținutul de mijloc. Căsătoria lui cu Delfe s-a